

LOTIN TILINI O'QITISHDAGI MUHIM VAZIFALAR VA USULLARI.

Сабирова Сабина Олимовна

Осиё халқаро университети

«Фундаментал тиббиёт» кафедраси уқитувчиси
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15009696>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-Mart 2025 yil
Ma'qullandi: 06- Mart 2025 yil
Nashr qilindi: 12- Mart 2025 yil

KEY WORDS

til, lotin tili, kommunikativ kompetentsiya, leksik-semantik, lug'at, fanlararo o'qitish usullari.

ABSTRACT

Ushbu maqolada lotin tilini o'rganishning yangi pedagogik texnologiyalaridan foydalanish masalalari muhokama qilinadi. Tibbiyot oliy o'quv yurtlarida lotin tilini o'qitishning mavjud uslublari tahlil qilingan. Tibbiyot terminologiyasi, so'z yasash elementlari, so'z yasash tuzilmalari fandagi o'rni, ayniqsa, klinik terminologiyada boy bo'lib, kasal organizm bilan bog'liq tibbiy va biologik terminlar bilimlar sohasining rivojlanishiga qaratilgan bilimlar sohasi qayd etib o'tilgan.

Lotin tili va tibbiy terminologiya fani anatomiya, fiziologiya, klinika va farmatsevtika fundamental yo'nalish fanlari atamalarini chuqur tadqiq qiladi, hamda tibbiy va biologik bilimlar sohalari uchun bir nechta asosiy nomenklatura tizimini o'z ichiga oladi.

Maqolamizning asosi shundan iboratki, roman aynan fransuz tilining so'z yasash vositalarining murakkab va xilma-xil tizimiga ega ekanligi bilan belgilanadi. Tilning barcha darajadagi vositalari - fonetik, morfemik, leksik-semantik va sintaktik vositalar yordamida yangi leksik birliklar yaratiladi. Ba'zan bir vaqtning o'zida bir nechta turli usullar qo'llaniladi. Oliy ta'lim yurtlarida lotin tili o'qituvchilari xorijlik talabalar bilan ishlashda katta tajribaga ega. vositachi sifatida rus tili orqali lotin tilini o'rgangan.

Lotin tilini ingliz tilida so'zlashuvchi auditoriyada vositabo'yicha dunyoqarashni kengaytirish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish va, albatta, o'quvchilarning tibbiy madaniyatini yuksaltirishdan iborat. Lotin tilini o'zlashtirish zamonaviy tilshunoslik talablariga to'la mos keladi, ya'ni tilni shakl va vositalar majmuasi sifatida o'qitishdan yaxlit, ongli-qiyosiy yondashuvga o'tish, shu bilan birga ikkinchi xorijiy tilni o'qitishning asosiy tamoyillaridan biri bo'lib qoladi. Lotin tilini o'qitishning butun kursi davomida turlicha rol o'ynaydi. Ikkinchi chet tili bo'yicha ko'nikmalarning rivojlanishi va o'zlashtirilgan til materiali hajmining oshishi bilan ta'sirning doimiy pasayishi kuzatiladi. Vaqt o'tishi bilan talabalar lotin tili tizimini qurishning ichki qonuniyatlarini tushuna boshlaydilar va "til tuyg'usi" shakllanadi.

Yunon-lotin terminologiyasi an'anaviy ravishda xalqaro tibbiyot fanining "thesaurus" (so'zning keng ma'nosida), ya'ni, tibbiyotning barcha asosiy tushunchalari va atamalarini o'z ichiga oladi, ularni bilmagan holda uning tarkibiga kiruvchi maxsus fanlar va fanlarni mazmunli o'zlashtirish mumkin emas. Talabalarga lotin tilini o'rgatish tajribasi shuni ko'rsatadiki, anatomik, klinik va farmatsevtik atamalarning leksik tarkibini o'rganishda talabalar jiddiy qiyinchiliklarga duch kelmaydilar, chunki boshqa tillardan lotin tiliga juda

ko'p miqdordagi terminlar o'tganini ko'rishimiz mumkin.

Tibbiy atamalar ko'pincha lotin atamalari bilan umumiy ildizga ega; ular asosan ovoz va grafik dizaynda mos keladi. Lotin tilining so'z yasash tizimini o'zlashtirishda talabalar uchun o'quv jarayonidagi qiyinchiliklar paydo bo'ladi. Shuning uchun lotin tilining so'z yasovchi elementlarini o'rganishda siz yunon-lotin tilidan kelib chiqqan eng muntazam prefiks va qo'shimchalarga e'tibor berishingiz kerak.

Lotin tibbiyot terminologiyasini o'zlashtirish jarayonida aniqlangan ko'nikma va malakalarni shakllantirishning asosiy ko'rsatkichi amaliy mashg'ulotlar va test topshiriqlaridan faol foydalanish hisoblanadi. XULOSA. Bo'lajak shifokorning kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismi tibbiy terminologiyani bilish va undan foydalanish qobiliyatidir. Terminologik kompetentsiya bo'lajak shifokorlar uchun integratsiyalashgan o'quv jarayonining bir qismi bo'lgan lotin sinflarida shakllanadi. Lotin tilini chet tili sifatida o'rgatish o'n besh asrdan ko'proq davom etgan uzoq tarixga ega va, albatta, batafsil o'rganishga loyiqdir.

Tibbiyot fakultetidagi "tibbiy atamashunoslik" fanining asosiy vazifasi talabalarga tibbiy atamalarni iloji boricha tushunishga yordam berish, atama va uning chi tilsiz o'rgatish boshqa narsa. Ingliz va roman tillari bo'lgan mamlakatlarda shifokorlar lotincha xalqaro atamalarni yozadilar, faqat lotin grammatikasi me'yorini e'tiborsiz qoldiradilar. Ingliz tili lotin tiliga asoslangan, shuning uchun chet ellik talabalar leksik materialni osongina o'rganishadi. Tibbiyot oliygohlarida lotin tilini o'rganish so'z boyligini o'rganishni o'z ichiga oladi, ya'ni grammatika, terminologik elementlardir. Talabalarning lingvistik qobiliyatlarini rivojlantirishning dolzarb vazifalaridan biri bu o'qitishning intensiv shakllarini rivojlantirishdir.

Talabalar tibbiyot yo'nalishi bo'yicha o'qishlarini muvaffaqiyatli davom ettirishlari uchun tibbiyot terminologiyasi asoslari bilan tanishadilar. Lotin tilini o'qitish metodikasining maqsadi talabalarga tushunarli, sodda tilda boshqa fanlar: masalan, tibbiyot oliy o'quv yurtlarida o'qitiladigan rus, ingliz va fransuz tillari, anatomiya, fiziologiya bilan integratsiyalashgan usulda tushuntirishdan iborat. Lotin tilini o'qitish metodikasining asosiy maqsadi talabalarda tibbiy terminologiya bo'yicha kasbiy kompetensiyani shakllantirish, lotin tili asoslarini o'zlashtirish, bu ularga to'g'ri o'qish, yozish va tarjima qilish, shuningdek matn mohiyatini tushuntirish imkonini beradi.

Lotin tilini o'qitish jarayonida o'quvchilarda tibbiy atamalarni idrok etish va esda saqlashni yaxshilaydigan fanlararo o'qitish usullari amalga oshirilmoqda, lotin tilini o'qitishning ushbu yaxlit usuli umumiy ta'lim va ta'lim vazifalarini bajaradi. Ma'lumki, yunon-lotin tilidagi lug'at boyligini boyitish, tibbiyot terminologiyasi tarkibiy qismlarining tuzilishini tushunish, retseplarini tez va malakali yozish, dori vositalarining nomlarini, ta'kidlashni o'rganishdan iborat.

Adabiyotlar:

1. Sabirova, S. (2025). FORMATION OF PSYCHOLOGICAL THINKING IN THE STUDY OF LATIN LANGUAGE IN MEDICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. B CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH (T. 3, Выпуск 1, cc. 164–166). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14760062> 2.

2. Sabirova, S. (2023). USE OF TERMS, TERMS AND PHRASE WORDS IN LATIN LANGUAGE PRACTICAL TRAINING. Eurasian Journal of Academic Research, 3(2 Part 2), 9– 13. retrieved from <https://inacademy.uz/index.php/ejar/article/view/10105> 9. DOI: <https://www.doi.org/10.37547/ejar-v03-i02-p2-42>.
3. Sabirova, S. (2023). LEXICOGRAPHIC ANALYSIS OF MEDICAL TERMS IN UZBEKISTAN, LATIN AND FRENCH LANGUAGES. Evraziyskiy zurnal akademicheskikh issledovaniy, 3(12), 208– 211. izvlecheno ot <https://inacademy.uz/index.php/ejar/article/view/24578> 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10401056>
4. Sabirova Sabina Olimovna. (2023). OSOBENNOSTI IZUCHENIYA OSNOV LATINSKOY MEDITSINSKOY TERMINOLOGII ANGOLOYAZHNYMI STUDENTAMI NA IX PUTI STANOVLENIYA BUDUSHCHIMI VRACHAMI. Journal of New Century Innovations, 26(4), 92– 97. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/5037>
5. SABIROVA SABINA OLIMOVNA. (2023). TYPICAL MISTAKES OF FOREIGN STUDENTS WHEN LEARNING LATIN AND WAYS TO ELIMINATE THEM. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION, 2(3), 16–21. <https://doi.org/10.5281/zenodo7698143>
6. Sabirova. S. (2023). GENERAL CULTURAL AND EDUCATIONAL VALUES OF THE OLD CLASSICAL LATIN LANGUAGE. Science and Technology in the Modern World, 2(8), 57–58. izvlecheno ot <https://inacademy.uz/index.php/zdift/article/view/10926>
7. Sabirova, S. (2023). GENERAL CULTURAL AND EDUCATIONAL VALUES OF THE OLD CLASSICAL LATIN LANGUAGE. Science and Technology in the Modern World, 2(8), 57–58. izvlecheno ot <https://inacademy.uz/index.php/zdift/article/view/10926>
8. Сабирова, С. (2025). ЛОТИН ТИЛИНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ТАЛАБАЛАРНИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ-МАДАНИЙ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПСИХОЛОГИК НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ. В YANGI O'ZBEKISTON PEDAGOGI LARI AXBOROTNOMASI (Т. 3, Выпуск 2, сс. 89–93). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14870557>